

Työeläkelaitoksille

MUUTOKSIA TYÖELÄKELAKEIHIN

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi työntekijäin eläkelain sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta (HE 138/90). Yleiskirjeen lopussa on lisäksi maininta maatalousyrittäjien eläkelain muutoksesta.

Työsuhdetietojen sitovuus

Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työntekijä voisi vaatia työsuhdetietojensa oikeellisuuden selvittämistä. Selvittelyvelvollisuus koskisi työsuhteita joiden päättymisestä ei ole kulunut yli kymmentä vuotta. Vanhempia työsuhteita voitaisiin selvittää, jos työntekijä itse esittää vaatimuksensa tueksi riittävää selvitystä.

Työsuhdeselvittelystä huolehtisi pääsääntöisesti se eläkelaitos, jossa työnantaja on järjestänyt eläketurvan. Eläkelaitos antaisi selvittämästään työsuhteesta työntekijälle ja työnantajalle valituskelpoisen päätöksen. Päätös koskisi eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa ja eläkepalkkaa. Jos asia tulee vireille Eläketurvakeskukseen soveltamisratkaisua varten, edellä tarkoitetun päätöksen antaisi Eläketurvakeskus.

Muutoksella ei ole tarkoitus estää TEL 7 §:n 2 momentin mukaista eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista.

Muutos koskisi viittaussäännöksen kautta TEL:n ja LEL:n lisäksi myös TaEL:n piiriin kuuluvia työsuhteita.

LA/Rolf Storsjö

25.9.1990

Lainmuutos tulisi voimaan 1.1.1991. Kymmenen vuoden määräaika ei sovellettaisi niihin selvitte-lyihin, jotka ovat tulleet vireille ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut siitä, kun työntekijä on saanut lain voimaantulon jälkeen ensimmäisen kerran työsuhderekisteriotteen Eläketurvakeskuksesta tai eläkelaitoksesta.

Määräaika voitaisiin kuitenkin aina soveltaa asiaan, joka tulee vireille yli kymmenen vuoden kulluttua lain voimaantulosta.

Eläketurvakeskus antaa lainmuutosta koskevat soveltamisohjeet myöhemmässä yleiskirjeessä.

Lapsenhoitoaika ja eläkkeen perusteena oleva palkka

Lisäksi ehdotetaan muutosta, jonka mukaan työso-pimuslain 34 §:ssä tarkoitettu äitiys- tai vanhem-painloma taikka hoitovapaa eivät enää alentaisi eläkkeen perusteena olevaa palkkaa. Eläkepalkka laskettaisiin enintään neljästä sellaisesta kalen-terivuodesta, joihin ei sisälly palkatonta lapsen-hoitoaika. Jollei mikään mainituista vuosista sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenteri-vuoteen, eläkepalkkana pidettäisiin sitä työssä-oloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen pääty-mistä. Uutta laskutapaa käytettäisiin vain niissä tapauksissa, joissa se nostaisi eläkepalkkaa. Tä-mäkään muutos ei sulje pois TEL 7 §:n 2 momentin mukaista eläkepalkan harkinnanvaraista tarkista-mista.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1991. Sitä sovellettaisiin työsuhhteisiin, jot-ka päättyvät vuonna 1991 tai myöhemmin. Aikaisin-taan vuodesta 1990 lähtien pidetyt lapsenhoitoajat otettaisiin aina huomioon eläkepalkkaa määrättäes-sä. Lapsenhoitoajat vuosina 1981-89 voitaisiin työntekijän vaatimuksesta ottaa huomioon, jos työ-suhde on päättynyt 1991 tai sen jälkeen. Työnteki-jän olisi vaatimuksen yhteydessä annettava selvi-tys pitämistään palkattomista lapsenhoitolomista, jollei tietoja saa työnantajalta.

Hallituksen esityksessä edellytetään, että muutos toteutetaan myös kunnallisessa eläkejärjestelmäs-sä.

LA/Rolf Storsjö

25.9.1990

Tiedot vuonna 1990 pidetyistä lapsenhoitolomista työnantajan vuosilmoitukseen

Eläkelaitoksen tulee lain voimaantulosäännöksen mukaan ottaa huomioon vuonna 1990 tai sen jälkeen pidetty palkaton äitiys- tai vanhempainloma sekä hoitovapaa työsuhteen eläkepalkkaa määrättäessä ilman, että työntekijä sitä erikseen vaatii.

Tarkoitus on, että tiedot palkattomista lapsenhoitoajoista saadaan työnantajilta vuosittain viimeistään TEL-vuosi-ilmoituksen yhteydessä. Jotta tiedot vuodelta 1990 ehtisivät sanottua vuotta koskevaan vuosi-ilmoitukseen, on eläkelaitosten syytä teidottaa asiasta työnantajille hyvissä ajoin. Palkaton lapsenhoitoaika on ilmoitettava päivän tarkkuudella. TEL 7 §:n 3 momentin säännös ei koske työsopimuslain mukaista osittaista hoitovapaata.

Eläketurvakeskus antaa lainmuutosta koskevat soveltamisohjeet myöhemmässä yleiskirjeessä.

Maatalousyrittäjien eläkelain muutos

Maatalousyrittäjien eläkelaista on 1.7.1990 alkaen kumottu tarpeettomana 6 §:n 4 momentti ja siihen viitannut 6 f §:n 3 momentti. Säännös koski työtulon määrittämistä pellonvaraus sopimuksen alaiselle tilalle. Pellonvarausjärjestelmä on lakannut olemasta voimassa huhtikuussa 1989. Säännös oli myös ristiriidassa 1.7.1990 voimaan tulleiden työtulosäännösten kanssa.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen
Pentti Koivisto

LIITTEET

Hallituksen esitys 138/90
Laki maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työntekijäin eläkelain
sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain
1 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että yksityisen työnantajan palveluksessa olevia työntekijöitä koskeisiin työeläkelakeihin lisättäisiin säännös työsuhdetietojen selvittämismuutoksesta. Työntekijä voisi vaatia eläkeoikeuteensa vaikuttavien työsuhdetietojen oikeellisuuden selvittämistä. Työsuhdeseelvittelystä annettaisiin työntekijälle ja myös työnantajalle valituskelppoinen päätös. Ensimmäisessä selvittelyvelvollisuus koskisi niitä työsuhteita, joiden päättymisestä ei ole kulunut yli kymmentä vuotta. Tätä vanhempiakin työsuhdetietoja olisi mahdollista selvittää, jos työntekijä itse esittää vaatimuksensa tueksi riittävää selvitystä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi eläkkeen perusteena olevan palkan laskusääntöä siten, ettei työsuhteissa tarkoitettu äitiys- tai vanhempainloma taikka hoitovapaa vaikuttaisi heikentävästi työsuhteesta määräytyvään eläkkeeseen. Ehdotuksen mukaan eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan enintään neljästä sellaisesta kalenterivuodesta, joi-

hin ei sisälly palkatonta lapsenhoitoaikaa. Jollei laskentaan valituksi tulleista vuosista mikään sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidettäisiin työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota ennen työsuhteen päättymistä.

Työsuhdetietojen selvittämismuutoksesta ei aiheudu välittömiä kustannuksia työeläkejärjestelmälle. Eläkemenossa eläkkeen perusteena olevan palkan laskutavan muutoksen vaikutus alkaa näkyä vasta vuosituhatluvaihtumisen jälkeen. Täysipainoisesti vaikuttaessaan muutos lisäisi työntekijäin eläkelain mukaista eläkemenoa arviolta vajaa 0,1 %. Uudistus koskisi arviolta noin 10 000 työsuhdetta vuodessa.

Esitys liittyy talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun vuosille 1990 ja 1991.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Työsuhdetietojen sitovuus

Työnantajalla on työntekijäin eläkelain (395/61 TEL) 1 §:n mukaan lakisääteinen velvollisuus järjestää työntekijöidensä eläketurva. Työnantajan tulee ilmoittaa eläkelaitokselle

TEL:n alaisten työsuhteiden alkamisesta ja päättymisestä sekä työntekijöille maksettujen palkkojen määrä. Tästä säädetään työntekijäin eläkeasetuksen 3 §:ssä. Eläkelaitos ilmoittaa nämä tiedot edelleen eläketurvakeskuksen pitämään työsuhderekisteriin. Työsuhderekisteriin ilmoitetaan lisäksi työnantajan maksamat lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62 LEL) alaiset ansiot sekä eräi-

den työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85 TaEL) alaiset ansiot. Yrittäjien itsensä ottamat yrittäjien eläkelain (468/69) sekä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaiset vakuutukset ilmoitetaan myös työsuhderekisteriin. Työsuhderekisteristä ilmenevät työsuhdeajat ja ansiot ovat pohjana laskettaessa eläkkeen määrää.

Eläketurvakeskus lähettää työntekijälle otteen työsuhderekisteristä automaattisesti silloin, kun hän ensimmäisen kerran tulee TEL:n tai LEL:n piiriin kuuluvaan työsuhteeseen. Rekisteriote lähetetään myös silloin, kun TEL:n alainen työsuhde päättyy tai kun työsuhteeseen tehdään TEL:n 2 §:n 3 momentin mukainen niin sanottu tekninen katkaisu. Työsuhteen päättymisen johdosta annettavan rekisteriotteen työntekijä saa käytännössä runsaan vuoden kuluttua työsuhteen päättymisestä.

Eläketurvakeskuksen lisäksi myös eläkelaitokset antavat eläketurvakeskuksen työsuhderekisterin tiedot sisältäviä otteita. Muun muassa kaikki TEL-eläkelaitokset ja maatalousyrittäjien eläkelaitos lähettävät rekisteriotteet viiden vuoden välein 30—55-vuotiaille vakuutetuilleen. Jotta työsuhderekisteriotteiden lähettäminen vastaisuudessakin sujuisi mahdollisimman joustavasti, tarkoituksena on työntekijäin eläkeasetuksen muutoksella mahdollistaa eläketurvakeskuksen rekistereiden suorakäyttö eläkelaitoksissa teknisen käyttöyhteyden avulla.

Myös työntekijällä on oikeus saada työsuhderekisteristä tietoja. Näin hän voi tarkistaa tietojen oikeellisuuden ja pyytää niiden oikaisemista. Jos rekisteritiedoissa on puutteita, työntekijä voi kirjallisesti tai suullisesti pyytää eläkelaitosta käynnistämään tarvittavat selvittelytoimenpiteet työsuhdetietojen oikaisemiseksi. Työeläkejärjestelmän tavoitteiden mukaisesti kaikki rekisteritiedoista löytyvät virheet pyritään korjaamaan niin, ettei työsuhteita jäisi selvittämättä eikä eläke-etujen menetyksiä syntisi. Siinä tapauksessa, että työnantaja on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, eläketurvakeskus huolehtii selvittelytoimenpiteistä. Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti ei sinänsä aiheuta edunmenetyksiä, koska työsuhteen perusteella syntynyt eläkeoikeus ei vanhene.

Työsuhdetietojen selvittämiseen on nykyisinkin aina ryhdytty ja rekisterissä olevat virheet on pyritty oikaisemaan. Jos työntekijä ei kuitenkaan ole ollut tyytyväinen selvittelyn tulok-

seen, hän on joutunut tyytymään eläkelaitoksen ratkaisuun. Ainoastaan eläketurvakeskuksen työeläkelakien soveltamisasioissa antamaan ratkaisuun voi valittamalla hakea muutosta. Näin ollen työntekijä saa valituskelpoisen päätöksen työsuhdettaan koskevassa asiassa useimmiten vasta tehtyään eläkehakemuksen. Koska mahdollisuudet luotettavasti selvittää työsuhdetietoja heikkenevät ajan kuluessa, tämän on katsottu vaarantavan työntekijän oikeusturvaa.

Jotta työntekijälle ei aiheutuisi työsuhdetietojen virheellisyyden takia edunmenetystä, on perusteltua, että työsuhteen päättymisen jälkeen hyvissä ajoin ennen eläketapahtumaa voidaan vahvistaa eläkkeen pohjana olevien työsuhdetietojen oikeellisuus. Sen vuoksi ehdotetaan, että niihin eläkelakeihin, jotka koskevat työsuhteita, lisättäisiin säännös siitä, että työsuhdeselvittelyn tuloksesta annetaan valituskelpoinen päätös. Päätös annettaisiin sekä työntekijälle että työnantajalle. Myös työnantaja on pidettävä asianosaisena, kun selvittelyn tuloksena vahvistetaan uusi työsuhde tai rekisterissä jo olevan työsuhteen tietoja muutetaan.

Eläkelaitoksen mahdollisuus selvittää yli kymmenen vuotta vanhoja työsuhteita on rajoitettu. Esimerkiksi työnantajan on säilytettävä työntekijöitä koskevaan palkkakirjanpitoon kuuluvat palkkatositteet kuusi vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka työnantajan tilikausi on kestänyt. Palkansaaajien verotietoja säilytetään puolestaan viisi vuotta verovuoden päättymisen jälkeen. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että tällaisten yli kymmenen vuotta vanhojen työsuhteiden osalta eläkelaitos on velvollinen aloittamaan selvittelyn edellyttäen, että työntekijä esittää vaatimuksensa tulleksi riittäväksi katsottavan selvityksen. Eläkelaitos voisi ryhtyä selvittelytyöhön näissäkin tapauksissa, vaikka työntekijä ei ole selvitystä esittänytkaan.

Työsuhdetietojen selvittämisestä huolehtisi pääsääntöisesti se eläkelaitos, jossa työntekijän ilmoittama työnantaja on järjestänyt eläketurvan. Eläkelaitos antaisi päätöksen vain siitä työsuhteesta, jota se on selvittänyt. Päätöksellä vahvistettaisiin eläkkeen määräämistä varten työsuhteen osalta eläkkeeseen oikeuttava aika ja eläkkeen perusteena oleva palkka. Jos selvittelyn kohteena oleva työsuhde edelleen jatkuu, päätöksessä voidaan todeta eläkkeeseen oikeuttavan ajan alkamisajankohta. Päätös voidaan

antaa myös siitä, onko tietty työsuhteesta saatu vastike eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä huomioon otettavaa työansiota.

Siinä tapauksessa, että asia tulee eläkelaitoksen aloitteesta tai työntekijän taikka työnantajan pyynnöstä TEL:n 1 §:n 5 momentin perusteella eläketurvakeskuksen ratkaistavaksi, eläkelaitos ei antaisi asiasta päätöstä. Tällöin eläketurvakeskus antaa päätöksen paitsi siitä, minkä työeläkelain piiriin työntekijä kuuluu, myös eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta ja eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole tarkoitus estää TEL:n 7 §:n 2 momentin mukaista eläkkeen perusteena olevan palkan harkinnanvaraista tarkistamista.

Ehdotettu muutos on tarkoitettu koskemaan myös LEL:n piiriin kuuluvia työsuhteita. Tämä edellyttää LEL:n 1 §:n tarkistamista. TaEL:n 11 §:n viittaussäännöksen perusteella muutos tulisi koskemaan myös TaEL:n piiriin kuuluvia työsuhteita.

Lainmuutosten voimaantulo edellyttää työeläkejärjestelmältä tiedotuksen lisäämistä.

1.2. Lapsenhoitoaika ja eläkkeen perusteena oleva palkka

Pienten lasten vanhempien työsuhdeturvaa on olennaisesti parannettu 1980-luvulta lähtien. Työsopimuslain 34 §:n (30/85) mukaan työntekijällä on oikeus saada äitiys- ja vanhempainlomaksi se aika, joita hänellä on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen äitiys- ja vanhempainrahaan. Tällä hetkeillä synnyttäjää voi saada äitiysrahaa enintään 105 arkipäivältä. Tämän jälkeen äiti ja isä voivat saada vanhempainrahaa yhteensä enintään 158 arkipäivältä. Vanhempainrahakautta jatketaan 60 päivällä, jos lapsia on samalla kertaa syntynyt useampia. Äitiys- ja vanhempainloman yhteispituus voi olla enimmillään 323 arkipäivää. Vanhempainrahan päätyttyä työntekijällä on oikeus hoitovapaaseen siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Uudistusten tarkoituksena on ollut lisätä pienten lasten vanhempien mahdollisuutta hoitaa itse lapsiaan.

TEL:ssa ei ole säännöksiä äitiys- ja vanhempainloman eikä hoitovapaan varalta. Lähtökohtana TEL:a sovellettaessa on, että eläkettä ansaitaan siltä ajalta, jolta palkka maksetaan. Vakiintuneen käytännön mukaan on eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi kuitenkin luettu myös

työsuhteen sisään jäävä enintään vuoden mittainen äitiys- ja vanhempainloma tai hoitovapaa samoin kuin muu palkaton jakso, jos työntekijä palaa samaan työsuhteeseen. Jos työntekijä irtisanoutuu tai jää palkattomalle lomalle vuotta pidemmäksi ajaksi, eläkkeen karttuminen loppuu palkanmaksun päättymiseen.

Jos vanhemmat palaavat työelämään vanhempainloman päätyttyä tai jakavat hoitoaika- ja keskenään, lapsenhoitoajat jäävät yleensä aile vuoden mittaisiksi, jolloin lapsenhoitoaika jää työsuhteen sisään eläkettä kartuttavaksi.

Lapsenhoitoaika saattaa kuitenkin heikentää eläketurvaa, koska tältä ajalta syntyvä eläkeoikeus ei välttämättä vastaa työajalta tosiasiallisesti saatua tuloa. Tämä johtuu eläkkeen perusteena olevan palkan nykyisestä laskentatavasta, jossa ei ole otettu huomioon äitiys- ja vanhempainlomasta taikka hoitovapaasta aiheutuvia palkattomia lomia. Eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan TEL:n 7 §:n 1 momentin mukaan kunkin työsuhteen osalta erikseen käyttämällä enintään neljän viimeisen kalenterivuoden ansioita. Neljästä viimeisestä kalenterivuodesta jätetään pois se vuosi, jona indeksillä tarkistettujen kuukausiansioiden keskimäärä on pienin, ja se vuosi, jona tämä kuukausiansioiden keskimäärä on suurin. Työsuhteen eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään kahden jäljelle jäävän kalenterivuoden ansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos työsuhteen neljään viimeiseen vuoteen useammalle vuodelle osuu palkattomia lapsenhoitoaikoja, eläkkeen perusteena oleva palkka voi jäädä työsuhteen ansiotasoa pienemmäksi.

TEL:n 7 §:n 2 momentin säännöksessä on annettu mahdollisuus eläkkeen perusteena olevan palkan harkinnanvaraiseen tarkistamiseen. Säännöksen mukaan edellytetään, että eläkkeen perusteena oleva palkka on poikkeuksellisen syyn vuoksi vakiintunutta ansiotasoa alempi. Laissa edellytetään lisäksi, että tällä seikalla on merkittävä vaikutus työntekijän koko eläketurvaan. Merkittävänä vaikutuksena pidetään 7,5 %:n suuruista määrää. Lapsenhoitoaika katsotaan lain tarkoittamaksi poikkeukselliseksi syyksi. Koska edellä mainittu 7,5 % lasketaan työntekijän koko eläketurvasta, harkinnanvaraista tarkistamista ei yleensä voida toteuttaa yksittäisen työsuhteen osalta. Tätä on pidettävä epäkohtana pienten lasten vanhempien eläketurvan kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan TEL:n 7 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan enintään neljästä sellaisesta kalenterivuodesta, joihin ei sisälly palkatonta lapsenhoitoaikaa.

Jollei eläkkeen perusteena olevan palkan laskentaan valituksi tulleista vuosista mikään sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, sanottuna palkkana pidettäisiin työsuoloaikaista keskimääräistä ansiota ennen työsuhteen päättymistä. Tämä määrättäisiin siten, että eläkkeen perusteena olevan palkan määräytymisvuosien keskimääräistä kuukausiansiotasoa laskettaessa jakajiin ei sisällyttäisi palkattomia lapsenhoitopäiviä. Yhtenäisen käytännön varmistamiseksi on tarkoituksenmukaista, että eläketurvakeskuksella olisi oikeus antaa eläkkeen laskemisesta tarkempia soveltamisohjeita.

Pienten lasten vanhempien eläketurva on tarkoitettu laskea tavalliseen tapaan TEL:n 7 §:n 1 momentin mukaisesti, jollei eläkkeen perusteena oleva palkka ehdotetun uuden 3 momentin mukaan laskettuna muodostuisi suuremmaksi. Ehdotettu muutos ei sulje pois TEL:n 7 §:n 2 momentin säännöksen soveltamista.

Hallitus edellyttää, että TEL:n 7 §:n 3 momenttiin ehdotettu lapsenhoitoaikaa koskeva eläkkeen perusteena olevan palkan laskutavan muutos toteutetaan myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetulla muutoksella, joka koskee työsuhtetietojen selvittämistä, ei ole valtiontaloudellista merkitystä. Työeläkejärjestelmälle päätösten antamisesta ei aiheutuisi merkittävää kustannusten lisääntymistä. Selvittelytyön helpottumisesta koituisi ajan mittaan jonkin verran säästöä. Sen sijaan muutoksenhakuvelinten työtä uudistus lisääisi aluksi vähäisessä määrin.

Eläkkeen perusteena olevan palkan laskentavan muutos aiheuttaisi työeläkejärjestelmälle aluksi lähinnä vain hallintokustannuksia. Eläkemenoissa muutoksen vaikutus alkaa näkyä

vasta vuosituhatteen vaihteen jälkeen. Taysipainoisesti vaikuttaessaan muutos lisääisi TEL-eläkemenoa arviolta vajaa 0,1 %. Uudistus tulisi koskemaan noin 10 000 työsuhdetta vuodessa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

TEL:n 7 §:n 3 momentin säännöstä sovellettaisiin työsuhteisiin, jotka ovat päättyneet vuonna 1991 tai sen jälkeen. Työnantajien tulee ilmoittaa vuonna 1990 maksettujen palkkojen määrä eläkelaitoksille vuoden 1991 helmikuun loppuun mennessä, joten vuosi 1990 on ensimmäinen vuosi, josta alkaen eläkelaitokset voivat saada kattavasti tiedot pidetyistä äitiys- ja vanhempainlomista sekä hoitovapaista työnantajilta. Tämän vuoksi aikaisintaan vuodesta 1990 lähtien pidetyt lapsenhoitoajat voidaan aina ottaa huomioon. Näiden lisäksi voidaan ottaa huomioon lapsenhoitoajat, jotka on pidetty 1 päivän tammikuuta 1981 ja 31 päivän joulukuuta 1989 välisenä aikana edellyttäen, että työsuhte on päättynyt 1991 tai sen jälkeen. Koska eläkelaitoksilla ei ole tietoa mainittuna ajanjaksona pidetyistä lapsenhoitoajoista, työntekijän on erikseen vaadittava näiden aikojen huomioon ottamista. Vaatimuksensa tueksi työntekijän olisi osoitettava riittävä selvitys työsuhteen kestäessä pidetyistä palkattomista lapsenhoitolomista, jollei tietoja enää ole saatavissa työnantajalta.

TEL:n 10 a §:ssä säädettävää määräaikaakaan ei sovellettaisi niihin selvittelyihin, jotka ovat tulleet vireille ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut siitä, kun työntekijä on saanut lain voimaantulon jälkeen ensimmäisen kerran eläketurvakeskuksen tai eläkelaitoksen lähettämän otteen työsuhderekisteristä. Edellä tarkoitettua määräaikaakaan voidaan kuitenkin aina soveltaa asiaan, joka tulee vireille yli kymmenen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 7 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 15 päivänä joulukuuta 1978, 8 päivänä elokuuta 1986 sekä 11 päivänä marraskuuta ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla (707/65, 980/78, 603/86 sekä 922 ja 1323/88), uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—6 momentti siirtyy 4—7 momentiksi, sekä lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

7 §

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta äitiys- tai vanhempainloma- tai hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosi otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

10 a §

Eläkelaitoksen on työntekijän vaatimuksesta selvitettävä hänen eläkeoikeuteensa vaikuttavien työsuhdetietojen oikeellisuus ja annettava päätös eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta ja eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Työntekijän on tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Jos vaatimus koskee sellaista työsuhdetta, jonka päättymisestä on kulunut yli kymmenen vuotta, työntekijän

tulee esittää vaatimuksensa tueksi riittävä selvitys.

Jos työsuhdeseelvittely koskee eläketurvakeskuksen 1 §:n 5 momentin perusteella ratkaistavaa asiaa, 1 momentissa tarkoitettua päätöksen antaa eläketurvakeskus.

Tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Tämän lain 7 §:n 3 momentin säännöstä sovelletaan työsuhteeseen, joka on päätynyt tämän lain voimaantulon jälkeen. Lakia sovellettaessa otetaan huomioon vuonna 1990 pidetty palkaton äitiys- tai vanhempainloma sekä hoitovapaa. Työntekijän vaatimuksesta otetaan huomioon myös 1 päivän tammikuuta 1981 ja 31 päivän joulukuuta 1989 välisenä aikana pidetty palkaton äitiys- tai vanhempainloma sekä hoitovapaa. Työntekijän on esitettävä vaatimuksensa tueksi sellainen selvitys kuin häneitä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Lain 10 a §:n 1 momentin määräaika ei sovelleta sellaisten työsuhdetietojen selvittämistä vaatimukseen, joka on tullut vireille ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut siitä, kun työntekijä on lain voimaantulon jälkeen ensimmäisen kerran saanut otteen eläketurvakeskuksen työsuhderekisteristä. Mainittua määräaika voidaan kuitenkin aina soveltaa, jos vaatimus työsuhdetietojen selvittämisestä tulee vireille yli kymmenen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (923/88), seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan luonteeltaan, on työntekijän kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen

työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3, 5 ja 6 momentissa, 4 a—4 d, 4 f ja 4 g §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—10 a ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 momentissa, 14, 15 a—18 ja 19 a—23 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri

2.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (923/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan luonteeltaan, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3, 5 ja 6 momentissa, 4 a—4 d, 4 f ja 4 g §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—10 ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 momentissa, 14, 15 a—18 ja 19 a—23 §:ssä on säädetty.

Ehdotus

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan luonteeltaan, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3, 5 ja 6 momentissa, 4 a—4 d, 4 f ja 4 g §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—10 a ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 momentissa, 14, 15 a—18 ja 19 a—23 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

N:o 602

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta**

Annettu Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 1990

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 4 momentti ja 6 f §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetussa laissa (328/85).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan, jos työtuolo tulee vahvistettavaksi tai tarkistettavaksi lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta.

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 1990

Tasavallan Presidentti**MAUNO KOIVISTO**Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

Hallituksen esitys 69:90
Sosiaalivaliok. miet. 16:90
Suuren valiok. miet. 62:90